

ЧЭМЭ СКРЯБИНА.
Мутудай орто оркуулатын
9-с кылаанын үөрөнзэгчигтэ.

Одо сайдар эйгэтэ оркула оловор кыластан садаланар. Кылаас - бэйэтэ тусна эйгэлээх, көрүүлээх, хайысхалаах, олохтоох-дыахтаах. Бу эйгэни сайдар юһи кылаас сайлааччыта буолар. Кини одо дылыратыгар быһаччы сыһааннаах, киниги илгир-сүрүннүүр уонна олоххо мигэстэтин буларыгар укулаат уурап.

БАСТЫҢҢАР ААТТАННЫЛАР

Онтон өөр уйулдатын уйутунна-
рар, уматар, уһулар, кэһиннэн оскуо-
ларда өөр тэрилтэттэн салайааччылар
буолаллар. Бу күннэртэ В.С. Солов-
ев Балот Ботур аатынан Хатылы
орто оскуолалар үтэскэ кубуллубу-
т "Бастың кылаас салайааччыта"
успина "Бастың баһаатыт" конкурс
буолан ааста. Бастагы түһүмэх кэ-
лэктэн докумуоннары көрүү буол-
бута. Манна барыта уон алта кылаас
салайааччытын үлэтэ көрүбүтэ. Он-
тон талыллан адыс конкурска
күрөс быһааста. Баһаатыдарга биз-
ес кыттааччы докумуон түһүрбүтэ
бөһөн кытыннылар. Конкурсанна-
ры олохтоох оскуола директора
И.И. Чичинаров, улуустаагы үөрэх
управлениетын начальнигы сол-

буяачны, дүүдлүүр субэ прелс-
детелз И.П.Любимов, "Кылаас са-
лаабаачыта-2008" улуустаары кү-
рэх кыайкылаара, Республикааы
күрэх призера Болтоно орто оскула
нуучча тыгылар уонна литература-
тыгылар учуутала М.Н.Рожина аэр-
дэ-лэтэлэр, ситиһиллэри барардылар.
Күрэх үс түһүмэхтээх. Маннайгы
түһүмэх бэйэни билиһиннэриги, ма-
на конкурскалар бэйэлэрин үөрэн-
эччилэрин кытары докурдарын, та-
лааннарын көрдөрдүлэр. Саамай
улахан баалы Д.П.Коркин аатынан
ЧРОСИО националькый културага
учуутала А.П.Ховрова ыла. Иккэ
түһүмэх "Кылааска тахсар кон-
фликттар уонна аору сэрэтиги" дьон
темага кылаас салаабааччылаар бой-

элэрийн програмчлалын нийгэмсэт-
лэлтэр. Барь да сүрдээрэн бэлэм-
нэн хэлбэлтэр, ол гмалн бэр-
мүүнүүтэн олох тууспагылар, бие-
эр мүүнүүтэ хэснэхтэх эгилэр.
Программа бийлэн туран кизэг, он-
тон сүүрэн орт өртүү ылан хэснэхэн
нааллыбата. Ийнхөөтөн бу у-уцта-
нын наада. Самай бийлэрхэаааа
үүсэ туһууэх оролорто дьаһал ы-
ныа. Хатын оогуулынан саха ты-
лылар уулан интеруратылар учуу-
тала Н.В.Макарова Ийн үлгээх
бар саааа дүнн теманы ылан оролор
экономистар, дизайнердар, элэл-
тар буулан бийр сааааан
нэхтэхтүк – үлэлэн сайаагч

лаадар бирайыагын огордулар. Чурапчы орто оскуолатын математикага учуутала Д.В.Назарова "Системниги үктэллэр" диин теманын ордуру кытта араас дайду харчыларынан кытта билиистилэр, бизнес диин тутун ырыттыстылар. хайдах Ұлаханнас барыахтаадыр тохтоотулар Н.Д.Субуруусый аатынан Болгоно орто оскуолатын математикага учуутала У.М.Слепцова "Кулун тутарый-дьоһотой ыйа" диин теманын ордурун обууларбыт умукулдан эрэр үстүстөрүн билиинизирда Г.Д.Протодьяконов аатынан Аладар орто оскуолатын алын кылаас учуутала Д.А.Шеломова "Айылца - күөх биһилип", Д.Г.Барашков аатынан Бах-

Ихэнх түгнэмжээ "Орхон-
богдугуйн програмштын" мөнгөсүл-
лэр, С.А.Новгородов аатын "Чураг-
чы орто оскулатын бахаатай,
М.Д.Бястиева "Князюги" дүн ага-
аах програмштыг, В.С.Яковлев,
Далан аатын "Кытаах орто оску-
латын бахаатай, А.А.Попова орну
принципал-патриотический инстит-
игэ үлэтин билимшээр, С.С.Яков-
лев - Эршик Эрштын аатын "Ча-
кыр орто оскулатын бахаатай,
А.Н.Софронова "Кукут" ор тэри-
тэтин салаааччыг, Д.П.Керкин
аатын ЧРСИО бахаатай,
И.С.Новгородова "Эдэр хорикш-
цар" үлэлэрин билимшээр,
П.М.Васильев аатын Солохын ор-
то оскулатыгтай, В.А.Лазарова ос-
кулатын иһинэн үлэлэр ор тэри-
тэтин үлэтин-хамнаһын кэсплэ.
Бахаатайлар эмиз мүлүүтүн олох
тутуспатылар. Үнүс түгнэмжэ
иһэрлор араас дьаһаллар ыгтан
иһэрэйсн, өйдөтүү, убаастаһы
курдук үнүлүлүбэт түгнэри бо-

лахтайлалар. Күүтүүнших түгэн үүнэр. Кылаас салаагаччыларыгар мангайны мизэст Хатыны орто оскулатын саха тылын укина литературатын учуутала Н.В.Манарова, иккэс мизэстэни Чурапчы орто оскулатын математикада учуутала Д.В.Назарова, үһүс мизэстэни Болтоно орто оскулатын математикада учуутала У.М.Слепцова ыллылар. Атыттар анал номинациларга тиен-стэилэр. Баһаатайдарга бастаагы мизэстэр Чурапчы алын сүһүөх оскулатын баһаатайга М.Д.Бястинова тарааста. Атыттар анал номинациялары ыллылар. Түөх да диэбит иһин, өркү кытта үлэһип уусуугу туулааһын бүтүн көрөөтүрүйдүбүт. Билингвизм-тенизм таба олорбут өмүлөрүт баар буолан сыр турар, күн күлэр, олохпут салданар. Баҕарабыт өмүлөрүт тустарыгар үлэлиэх-хамсыы сыйдар дьоннорбутугар үлэлэригэр ситиһиһиин, махталлаах, барзодонтээх өрлөрү.

E. ЕГОРОВА

Кэлсиэхиин бадырабын

ЭРДЭ САРБЫЛЛЫБЫТ ОЛОХ ТУХУНАН НОМОХ

Бийиги арьбыт Афанасий Инакович-аачч Ареган 1943 сыллаахха Чурагчы педучуулаахтарын директору К.Д.Потаповтаахын инст-абырда сэрэгтэ ыттык инст-рийт талүү утарыскабыт-тара. Куэи олоо уһаахтаа-батах, сураа суох сулугу-туһунан Брайский фронтан-жара сурук атырдыах ыйы-гар кэлбит. Бизгэ барыт табаккарыа тымынаах ар-пилан кэлбит сурахтааҕа.

Ийэбит Парасковья Ивановна Макарова үс кы-Олортон саамай кырабыт До-дунна 1945 сыллааха (олун-хотээххэ (көрө) аһуҕа

Миябу сурунгар кэнчэри
ым Аалым туһунан сырдытам
олуһуу 16 күнүтэр төрөөбүтэ.
улахан, дараар сарыымах, сив
улааһыта. Бу орто дохсута ба
пты убайбын билгэти: "Аарм
дүө эр", — дии саны-абын

50-с саямалары Сэвэньскэй сойуус атомнай станциллары тутхут кэмэ этэ. 1957 сыллаахха хайылы-үйэр спалхат (авария) буолбутун булалтын хойгут, Чернобыль индустриэ комплектигэр бөлбөхтө. Ол "Челобивенский - 40" индустрия. Бу авария чүүлэй күнэ 1957 сыл баларын ыйын 29 күнэ "Малк ПО" дьээн атомнай бомбага туттуллар састаабы өтөрө, сиранныгар турар экидэс буолбут. Ол индустрия Саха сирин үс сүүстэн тахса толугу улааттарын олохторун төттөрү талкааһыт. Авария кирип-харап ыраастааһынга үстэ тохтутурун ытырыыла эдэркээн улааттары, нэлиин бөлбөхтөнөн тулаайах, тулаайах анардлаахтар кэмүбүн өлөр-быстар дьыллалааһытара. Ол 300-тэн тахса ыччаттан бөлүгүн сүүрбөхтө эрэ үйэлэрин мөстөн элбэхтөрө.

Мин убайым Ахун 1958 с. 132 булан түбөн кыгас үйлөнөрдө. Микстэлэртөр пәйғаларын кыгта "каанмак" бөлүккөсө кылыбтар: ханна, туука сыйдыкылыктарын. 25 сый устата кыгаскөбөт, кыгтор түбүнүн алдары. Огу кыгастарын РФ УК 75-с кыгастыынан 8 сый хаайыа. Бу курдук убайым үс сый сыдын 25 сый иштэр өлөр бирингөбөрдөк кылыбт. Кын ол 25 сылын 7 сылын кыгастөбөрдө. Ол ийн кети "аары-ааламатара бусулар" дөтөргө.

Убайжым Ахымын судургу, мөн майгылаада Дорубай, кыанар буолан хара үлэтигэр кыйаылас бөрө этэ. Ыраас, таҥаһа-сабы алдыалгытынан, ирүүн-сөөк буолан дээн кэргэн эйгэтэлэр инар холбохтута сымдар. Убайжарым Дууруй, Ааһым икөөн да чэнчэс, оттом бөрө дээн этилэр. Очотоогу билиэн дээн кэргэнгэ саамай оттомо суохтара, маска ыттар мөһөнүстөрө, онуох баара мөһөнүстөрө мөн этим. Санаабыт санаабыт "чап" гыанарар идэлэригэр элбэхтэ мөһөнүстүүрө, түбөһүлэлэрэрэ. 1944-1945 үөрэх дьыллыгар Ахымынныкы оскуолада бөүргэ кэбирбишпит. Ахымын 2-с кылааска икөөс сыһытар хаалан хаалар, оччолорго биэр кылааска үстүү да сыл үөрэтэллэрэ. Апы мөн алтыска үүнөхтөрү тутулан буоһан туналлэрин билбиккэ икөөс сыһытар хаалыбыт. Ахымын мөһөнүстүгүр. Сэттискэ мөн ыалдан эмээ хаалыбын. Кини сэттискэ да өлүгүрүк буолан. Дьүүсүүскайга лесной техникумуна "Зем-

леустронгель иддигэр үерэмнэгтэ. Сплендидитын савьһагар (15 савьһубай бийһаага) кэра хамнаһа оһох олтон эбхэн үерэмнэгтэ. Техникуму бүтөрһын кытта дэрмьһага ыһыгтарта. Ол 1958 сын саймнэгтэ. Дөө ол үс савьһаах сулуусыа юуваһа тэһтөрү төлөөлү дэж юм билбэгтэ баарай. тус бэйм түүлһөр да батталыһаарым. Бары да, Нилэтан үрһааг билбэгтэ элбэгтэ.

Убаймы аарында изжилтэн идэвхэн үлээхэтэрэ. Суолпарга үерэмэлтэ Нурагчыгады "Сельхозтехника" тари-
тэлэгэр суолпарыан, төмөр уулуан, сэлтехник-снэриш-
ман борт уулуанук, тахсылаахыкх үлээхкыта Атас, дүрү
абын, ытхакылар да эгэ.

Од эсрэг, үгүйсгэх олонор дайдыг киескэ анэмэтэх юмтай, бэйтэ эрэ бэлхэтэтэр тейлөөх дууна, өй-санаа муунгүйгүйн. Сотору бу орто дойдуттан суох буолар санаатын киэиэхэ да билгэрбэтэр, санаатын туһаран көрдөрбөтөр. Арай бальтар Нилэя бектарбыт эбэт. Аллэс эбэтэр олус ыстаран буолуо. Уонна Нилэя билиэхэ кэпсэбэт гына андаартарбыт. Хаайык 8 сылын кулутэ батыһа сырыттар. Арайыны куускэ иһэр буолубут. "Барбыттан" кээнэ "ба-бат" дэстэрэ, сотору суох буолабын дээн арадьыгыһыны-тын. Бөккө биллөгөннөс, сотору оонь өгө түбүһүн көх-нэм буоларым. Быһам Нилэ хайдах тулуйааххабыта буолуо? Туһутар эмээ идрэн эбөөт! Быраата туох идрөөһөх сэлдэ-арыт билбэт, арыта өстөөр Дьуулуй бүтэйдэн калыханар эрэ этэ. Иһэбэт эрөйдөөх сүрэр ыһыарыа этэ да барыһы-бат.

[illegible]

Киилэн калтта Дьонусуусайдарыт, лесной техникумуга 4 сый бээрэ уороммут атаһа, кэлэн "Саха-Черныбыл" соһуһу тарыйан, союз президенти буолбут Кеша Конжуров кыалынан биирээ сулууспалаабыт эбит. Киилэ Азияны аармалыттан кэлэн баран "туорт эрэ сый буолан баран, суох буолубута", - дьээн ахтыла суруйбутун ааран баран олус соһуйдуга. Радикалыттан олбутун дьонутар биллэрэнк бээр эбит, - дьиктэбит да кыаллыбытах. Азиям радикалыга оҕустарыта юуи хараар олус улааһыннак биллэр борт буолан "эрдалеттэри" буолуор, бука, /Саха-Черныбыл/ союз президенти ИКонжуров. Бичик Дьонусунай 2005 с. 89 стр/.

Адам суусунасын сыйдан бир тук эр түтэнгэ ыттын, тарбахтарын угуохтара реңгенгэ үһүлүбүт хаар-тыскай курдук көстөр буола сыдьыбыгтарын этэн аһар-быгтаарын, сүһүрүтүн таайтаран кэпсэхтэббитин төрүт да далайбар кэлэрбитэх дууһа эбилэнэ. Иэнэ убаа! "барбыт" кэнэ аһарарын кэпсэтээр биирдэ өйкөтүрүм үһү! Ол эрээри, ол энэ да абыраабыт курдук эбит, онно көмүөр илгэ-тонгон дьах кырдыһын билбигин эбитэ буоллар, баар, убайбыттарар ордук айымнаам эбитэ буолуо. Санаабын сатаан саба туһаит иккэбин, кинигэбэр эрдэ буортуйарым чах-чы чууһаит эгэ.

Үс хэмүүрт туберкулез 300-тэй тэгжээ савх иччигт радиация кирилт-хавдт тух да анал кэмүсүлэ сүх, сашыаыла рытар салчлан эрх чүдүлаах сүддэн "эрхснэаыбгытара" эрээрн, очотототу булаастан тух да үгүмү кирибнэктэре, сөөрлэе эрх буолбугтара. Үкүслэе мин убайыбгытара эрдэ күн сөөрттэе сүтгээтэе. 25 сэл ийгэн олорухсатарх дэнтон хастара олох олорон, мэл бурдугтун увардыбгытара буолу-он? Буолбонд!

Убай Акдын олох олоботоор: хайдах сэрмэдэгээ, тэнгэ-
нэ этэй, өлөрүн көтөлз сэлдээр юмнэ?! Ол эрээр: юмнэ хара
өлөр түгэнз тирээр дээр олохтон туора турбалар, үлхөн-
хамсаны сэлдэрбэгээ. Эрдэмдэг бэлтгэ уушны мөн олоорбу-
тун, бэлн элэртэ дэлн "мунулар сыгтаан, түнэгэр көтөдн"
сэнн ор мөнхсэгэлэн, үөрүүтүн көрөн-бүгэн, биднэг дэлбу-
тунд дэлдүүлн мүн сэлдэгтэн багсга.

Хойдох түбэлтэ ороонин тэлэлтлэлтэрэ буоллар, балачча олорбохтуу эбитэ буолуо: атын төрүмтэзэ үлэзэ көһөн "күнүлүсөөт" дэнэ кырбаан баран баарын көбүсүмүстүргэтэн, сырдык тыһаа быһыыбыта - ыттаарар куйаарн майгылаах ысчат дэнэго түбөһөн быһдыабыта. Ону хайдах умнуугуы, хомойбо-хоргулпат буолусугу? Соһуура да барда. Ити 1975 с.ыл сэттенин 7 күнэ ээ.

Убайдытын кыпта алтысып, биегиз олорбут иземизге тоё да кытаптын ичин, бирер хаанынак дрон башыгынан сипте- мот баштыбат эбитен бу аспап 34 сылларга толору бизен калдым. Олорун хаалып кыргычтар да баштыбата буюто.

[illegible]

Убайым зармыяда барыар дээр арыгыны алах испэт этэ, табаары кара өлүүр дээрн ыльымаата. Визгэ сулуусгалабыгтар, бары буолбатахтарыйа, баһыбар үлүстэрэ юэи курдук чөл туруктаахтар саарбага суох. Дойдуларыгар төмөн кыллылартар дьон-сэргэ арыгыга маассабайдык "чомполомугу" кэмэ этэ. Бу туох да омуна суох үһэйс суддарыстыба полтисаата: арыгы эртэи эйгэтэи жүрүк тымыра буолбута. Испэт юэи апараскыттар үлүстэрэ ваннабыта. Арыгы оубуру дьабылтыи сажа айылдыттан ыраас, уйат этэ-хаана кыайан тулуйбатар, утарытатар да кыагыттан тахсыбыта. Сотору өлөрүк билэ сыдыар кини өй-санаа буккууруи апарашар, арыгыга кыштарбытын баалыа суох курдуктук. Онуоорр буолуох халылар сыттактан арылган улахтанан төһөлөөх алах сарбылыбытын уюна сарбылыа турарын юэи ааран ситэе буолуой?! Сантар очолоруу чөлүстөр түһэрин (реализация), жүрүү-хараһыа, бөлбөйдөрүн суох этэ. Ол өлүктөр хаайыллар куттал, сэмэһи, туоратыа, аһаарс уюруу, "челибиенсийдар" ону барытын билэи, убаи, "сэи" дэггэрбөгөс сэмэлбидиктэра.

Убаймын Аамын гармыйгай барбатар буоллар эбэтэр атын ама сирэ сулууспалаабыга буоллар, билигин билингинтэн итарһа сух дуоһун олохтоох, 73 саастаах орён-ор баар буолуодэ. Күнүрэ буолуо дуо. бары "спецдвор" сиртибэллэр.

Дыгьла Хаан бийэте дэжэ мэргэжтэн арибтыгн Афанасий Инжикэстхынэны 34 сааһагар, уолун, убайдын Аким Афанасьенины 39 сааһагар, тнхэх өртүн, балгыбын Дюж Афанасьенины бийэтег күүүһүнэн толук ылан, хаалгыттары арьбый үйбөтөн уһатан: "Эрэнгэлэри олох эхшынэн, сир үрдүттэн сөлөмөшшынэн", - дигэтер Омон, кэчээрчилэр, сайгал, чаче-роог, ууһаан, тнэбег дил аман өртүн амыһадагын буол-лун, ДОМ!

Бу сургуулиуд 1909 саяаажа төрөөбүт атам Афанасий Ивонжескынч Арэпий - Эрэпийэ сизээ 100 сааһыа туулсух-таах, бийиги аймааха ытхы, бэлээ сымһар алааһын.

ҮҮНҮҮ-САЙДЫ СУОЛУНАН

"Дыэрэнкэй" үгкүү ансамблы.

Чурапчы оройуонун культурнай олоһор биһир бэлэ түгэннэн 1957-1958 сыллаах үөрөх дылыгар оро музыкальнай оскуоланы аһыллыта буолбута. Оскуола фортепиано, баян, уонна скрипка кылаастарыгар оролору үөрөхсө ылан, бэйэтин үлэтин саралаабыта. Ол курдук фортепианога А.М.Колобова, скрипкага А.А.Шукина, баяннга Т.А.Мусатова оролору үөрөппүтэ. Оскуола оччолорго дыахта суога. Начальнай оскуолаттан икки кылааһы ылан үлэлээбитэ.

1958 сыл Э.М.Левин дээн духовник идэлээх нуучча уола соһурууттан үлэни кэлбитэ. Кэлээт, эдэр ыччаты түмэ тардан, үөрөтөн, духовной оркестры тэрийбитэ. Октеоп, Маай бырааһыныыктарыгар парадка духовной оркестр оонньуура, дьон санаатын көтөҕөрө. Кулуупка үгкүү эмээ духовной оркестрынан барара.

1959 сыл Дьоккуускайдаагы музыкальнай училищени бүтэрэн, оскуолага директорунан А.П.Гоголев ананан кэлбитэ. Ити сылларга үөрөнөөччү ахсаана элбээн, начальнай оскуола икки кылааһыгар үлэлээбитэ ханна да кыах суох буолбута. Оччотоогу оройуон дьаһалтата өйөөн, оскуола тустаагы үлэлээр кыахтамалыта. Андрей Петрович оройуон илгитин-үөрэтин боһуруустарыгар үгүс, элбэх сыратын биэрбитэ, дьоккуун анаабыта. Оскуола материалнай базата бөдөрүүрүтэр элбэхтэ сүүрбүтэ-көпүтэ. Ол курдук оччолорго элбэх оһонунан оттулла олору оскуолага отопителнай система таттарбыта, оскуола ис өгүүн оро дууһатын тардар гына онотторбута, элбэх музыкальнай инструментарийнан хааччыбыта. Бэйэтин оскуолатын эрэ үлэтинэн мунурдамакка, оройуон культурнай олоһор актыбынайдык кыттарга. Бэйэтэ баяннга уһулчуулаахтык оонньуура. Оройуонга ыгтыллар бары концерттарга сордох аккомпаниатор этэ. Үөрөнөөччүлөрө И.И.Парфенов, И.И.Романов, Р.Р.Саввин бүтүн республикага биллэр баянистар буолаллар.

1960 сыллаахха музыкальнай училищени директорско-хоровой отделениетин бүтэрэн төрөөбүт оройуонутар Д.К.Аммосова үлэни кэлбитэ. Олохтоох кадр оскуола салалтата үөрэ-көтө көрсүбүтэ, кынын фортепиано кылааһыгар преподавателинэн анаабыта.

Дария Константиновна оскуола биһир кизин туттар үлэнигэ буолбута. Кизин хас биһирдэн үөрөнөөччүлүгэр болоромолоохтук сыһыаннаһара, элбэх оройуон үөрэ-көтө оскуоланы бүтэтэрбитэ. Кизин кылааһыгар оскуолаттан тохтоһун бэлэтэммиз этэ. Олус кылааһылаах үлэнигэр, чакчы да учууталлар учууталлара этэ. Дария Константиновна 33 сыл устата үгүс суобастаахтык үлэлээн, элбэх специализири илгитэн таһаарбыта.

Бу кэмгэ кэргэнни Розалия Степановна, Василий Егорович Сергеевтар үлэни кэлбиттэрэ. Баян кылааһыгар учууталынан адыккан Р.Е.Данилова үлэлээр. В.Е.Сергеев Москвадаагы государственной консерваторияга

Хореография куруһуога.

үөрөнө сыдыбыт, идэтинэн духовник этэ. Кизин үлэлээр кэмгэр оскуолага уопсай хорү үөрөппүтэ. Ирдэбиллээх, кытаанах учуутал буолан хас биһирдэн оро хорга сыдыарын ситиһэрэ. Хор олус кизин репертуардаага, пионерский ырыалартан саралаан классическай опералартан хордары ситиһилээхтик толорорго. Розалия Степановна, Василий Егорович Сергеевтар, Р.Е.Данилова, А.П.Гоголев, Д.К.Аммосова кизиниинэ ортотутар улахан агтарыгыттаах дьон этилэр. Бу сылларга оскуолага үөрөнэр оро ахсаана элбэхбитэ.

1964 сыллаахха Эдмунд оройуонутар бизэ сыл үлэлээн баран, М.Е.Васильева дойдуттар көһөн кэлбитэ. Бастаан музыкальнай оскуолага фортепиано кылааһын преподавателинэн үлэлээбитэ. Оролору үөрэтэрэнен мунурдамакка, оройуонга ыгтыллар бары культурнай дьаһалга актыбынайдык кыттыбытынан барбыта. Ырыаһыт быһытынан үгүс көрүүлэр, фестиваллар лауреаттара. Кизин мелодист быһыытынан оччолорго хайы-үйэ биллэр этэ. Талааннаах дирижер Мотрена Егоровна уус-уран самодеятельноһу көрүүтэ Чурапчы оройуонун хорун үгүстүк саллабыта.

Кизин 80-с сылларга музыкальнай оскуола базатыгар "Дыэрэнкэй" оро ырыа-үгкүү ансамбылын тэрийбитэ. Кизин өссө ансамбль хоровой коллективин саллабыта. Оччолорго оскуолага хоровой кылаас аһыллан, Мотрена Егоровна оһоно үлэлээбитэ. Үлэтин таһынан оройуон хоровой коллективин солбуллубат председателэ этэ.

70-с сылларга кизин уобаластартан элбэх учууталлар кэлэн үлэлээн аастыттар. Бизини усулдуулаахтык сеп түбөспүс, кылаас бөдөхсө үлэлээт, баян тураллара. Ол түмүтэр үөрөнөөччүлүгэр кылаастарын ситэ түмүктээбиксэ үөрөһү бырааһынан элбэхтэ тахсыбыта. Ол курдук, 13 учуутал сылы да кыайбаанка барыталаабыттар эбит.

1974 сыллаахха оскуолага художественнай кылаас аһыллыбыта. Преподавателинэн үлэни кэлбитэ. В.Н.Дьячковская элбэх сыратын-дьоккуун бизээн үлэлээн, элбэх специализири илгитэн таһаарбыта. Тус үлэтин таһынан оскуола ис-тас үлэтигэр элбэх үлэни ыгыттыта. Ол курдук, кизин салалтатынан оскуола түннүтүн таһынан кырыһатын санардыта.

оромуөн-нэһин, кырааскалааһын, сарай, оскуолага пристрой тутуу, үгкүү кылааһын үлэни кэлбитэ, оскуола ис өгүүн общезаалааһын курдук улахан үлэлэр ыгытыллыбытара. Ону таһынан оскуоланы илгити үлэти күүсэ ыгытыта. От үлэте, хортуоллук хостоһуна, саһаан охсуута, бырааһыныыктарга уулуссалары, тэрийтэлэри кизэртти үлэте кизин көрдөһүлүнэн барара. Василий Николаевич культура үлэнигэрэн профкомун солбуллубат председателэ буолан элбэх үлэни ыгытара, коллектив баар-суох төһүү үлэнигэ буолан дириг убаастабылынан туһанара.

Хореография куруһуога.

Баянистар куруһуоктара.

Оскуола материалнай базата хангырыгар үгүс сыратын ууран уһун сылларга хаһаайкытынаннай чаас сабиадиссипуи М.И.Соловьева үлэлээбитэ. Библиотекага, фонотекага, оскуола баайыгар-дуолугар олус харыстабыллаахтык сыһыаннаһан, ыйан-кэрди, дьаһайан ис сүрэгитэн кыһаллан үгэ чэппэрин устата үлэлээбитэ.

Уһун сылларга огуораһынан М.Г.Попова үгүс суобастаахтык үлэлээбитэ. Кизин сыралаах үлэтин түмүтэр оскуолабыт куруутун ыраас, сырдык буолара. Кизин кизилэри солбулан В.Н.Конькова захолуунан, А.С.Вурьяллова огуораһынан үлэни сыдыаллар.

1978 сыллаахха үгкүү кылааһа аһыллыбыта. Преподавателени А.А.Филиппов ананан кэлбитэ. Үгкүү кылааһын аһыллыта оскуолага эрэ буолбаанка, бүтүн оройуонга улахан сэрэгсэниини таһаарбыта. Оскуолага элбэх оро үөрөнө кэлбитэ. Ленинградтаагы культура институтун выпускнига, Анатолий Алексеевич олохтоохтору классическай үгкүүнү кытта билиһиннэрбитэ.

1981 сыллаахха оскуола директорунан М.Г.Олтонова аномалыта. Кэлээт, экин художественнай, хореографическай кылаастары аһан Г.Г.Турантаевы, Е.П.Сидцеваны үлэри ыгыттыта. Елена Петровна бэйэтин талааннаах үгкүү туруораччы быһыытынан көрдөрбүтэ. Кизин туруорбүт үгкүүлэрэ оройуон, республика, огу таһынан Россия биһирэбиллэрин ыгыттытара.

Бу сыл прикладной искусство кылааһа аһыллыбыта. Преподавателенин нуруот маастара Н.И.Новгородов үлэлээбитэ. Салпын Р.М.Иванова кэлбитэ. Үөрөнөөччүлэри муоска, мааста уһуһу

ыны кытта билиһиннэрбитэ. Муоһу чочуйар элбэх инструмент наборун атыһаһан, уолаттары скульптура маһаһыты хардылларыгар үөрөппүтэ. Бизини оскуолабытгар үлэни сыдыан Роман Михайлович Россия Художественных искусств союзун чилиэни буолбута.

Мотрена Гаврильевна салай-быт уон биһир сыллар оскуолага араас өрүттөх үлэ күүсэ ыгытыллыбыта. Аттестационны ыгытты, учууталлар таһымнарын үрдэтэр курстарыгар үөрэни, конкурстар, концерттар. Хас да сыл социалистическай куоталаһыла оскуола педколлектива кыайылыаһынан тахсыбыта. Оскуола материалнай базата хангырыгар үгүс өрүттөх үлэ ыгытыллыбыта.

Оскуола бэйэтин выпускниктара теоретик А.Т.Тосюна, баянист М.П.Карсанова, пианистка И.С.Егорова, дирижер А.В.Иванова үлэнигэр буолан эрпийлэн, оскуолага санга сүүрээни кыларбиттара. Бу санга үлэнигэр кэлбит эдэр кадрдар улуус культурнай сайдыытыгар, үгүс иһэр ыччаты кэрэ эйгэ илгити бары кыахтары ууран туран үлэлээбиттара. Бу кэмгэ Д.К.Дычковская, М.Е.Васильева уонна В.Н.Дьячковская СССР культуратын туйгуннарын буолбуттара. 1992 сыллаахха Мотрена Гаврильевна

ларын хоһууруна ута күн сирин көрбүтэ.

90-с сылларга гыа сирин олохтоохтору куоракка көһүтүтэ үксээбитэ. Бизини оскуолабыт үгүс үөрөнөөччүлэр уонна үлэнигэрэ эмээ куоракка кеспүттэрэ. Специализири суох буолан хореография уонна художественнай кылаастарыгар преподавателлэриин үөрэр суох дьону үлэлэтигэ кыһаллыһыт.

1996 сыллаахха эдэр специализири-хореограф О.Е.Васильева, художественнай кылаас кэлэниэр үлэ эмээ сэрэгсэбиз түспүтэ. Бары кылаас үөрөнөөччүлэр улууска, республикага ыгытыллар араас таһымнаах конкурстарга, быыстапкаларга кыттыбыттар. Алардардаагы филиал ырыаһыт уолаттарын ансамбыла республиканскай конкурска лауреат буолбута. Бу кэмгэ хореографическай кылаас преподавателэ К.М.Кириллина ордук таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Үөрөнөөччүлэр "Танцует Якутия", "Праздник Терпсихоры" республиканскай конкурстарга кыайылаахтарынан тахсыбыттар. Клара Михайловна бэйэтэ "Лучший балетмейстер" аатын ыгыттыта, культура министерствотын специализирига буолбута.

2001 сыллаахха оскуола директорунан Ю.С.Толстоухов аномалыта. 2001-2002 үөрөх дылыгар оскуолабытгар маһаһыти директорбыт А.П.Гоголев аата интэриислэбитэ.

Бу сыл Хатылы нэһилигэр филиал аһыллан оролору хореографияга, художественнай кылаастарга үөрөхсө ыгытыллыт. Художественнай кылаас преподавателэ И.С.Билекин урдук ситиһилээхтик үлэлээбитэ. Үөрөнөөччүлэр нуруоттар икки ардыларынаагы, Российскай, республиканскай конкурска ситиһилээхтик кыттыбыттар. Элбэх үөрөнөөччүлэр Дьоккуускайдаагы художественнай колледжка, Намнаагы педколлекка үөрөхсө киирбиттэрэ. Иван Степанович үөрөнөөччүлэрин кытта Кытай

Музыкальной оскуола бүтүгнү коллектива.

уһун ыраахан ыраһы кизинтэн оһон, бизини кизэбипиттэн туораабыта. Директордарынан кытас кэмгэ В.Н.Дьячковская, Е.М.Соловьева, А.А.Посельская, Е.А.Новгородова үлэлээбиттэрэ.

Оскуола дыахта олус эргээн, аварийнай туруктаан, үгүс туруоруунаан 1994 сытан начальнай оскуола дьэтигэр көһөн кэлбипит. Бу санга көһөн кэлбит дыахыт кылааһынан прикладной искусство кылааһа сабыллыбыта. Ол онуутар Алар нэһилигэр филиал аһыллан хоровой кылааһы үлэлээппит. Преподавателени Е.М.Льтонова үлэлээн, элбэх ырыаһыт оролору үөрэтин биһир ыгыту таһаарбыта. Бу кэмгэ талааннаах оролор үөрөнөөччүлэр, араас таһымнаах конкурстарга бизини үгкүүһүтэрбит, пианистарыт, баянистарыт, художественнай искусствотарыт мис-талэспиттэрэ. Баян кылааһын преподавателэ П.Ф.Кобельянов мелодист быһыытынан элбэх республиканскай конкурстарга кытан кыайылаахтарынан буолбуттара. Таһаарылаах үлэ түмүгүнэн П.Ф.Кобельянов "Дьэрэллэн" дээн бэйэтин ырыа-

республикатыгар баран живописыга стажировкаланан кэлбитэ. Бизини үөрөнөөччү С.И.Попова үлэнигэр буолан, учууталы үлэти саллаан, Хатылы нэһилигэр филиалыгар преподавателенин икки сылын ситиһилээхтик үлэлээр.

2004 сыллаахха Мьадаһаагы нэһилигэр филиал аһыллыбыта. Художественнай уонна культура министерствотын кыгуулаһынынан республикага бастаһынан литературнай кылаас үлэтин саралаабыта. Преподавателени В.В.Сазонова үлэлээр. Литературнай кылаас үөрөнөөччүлэр элбэх айымныны ыгыттылар, бэйэлэрэ ажаллар, олохтоох, республикатаагы сахалыан тэһаах хаһаанка бөчөөтэнэллэр.

Үөрөнөөччүлэригэр ситиһиллэрэ бизини элбэх үлэнигэр, Иниһиптин даһаны кизэри ыччатыт талаанын арыллыта педколлектив бэйэти дьоккуун, билиһини, сыратын у ууран туран үлэлэи.

Е.А.НОВ ГОРОВО, СП культуратын туйгун, педагогическай үлэ иһетара.

Ыччат спорка

ТУСТУУК ОБОЛОРБУТ ААН ДОЙДУ КӨБҮӨРДӨРИГЭР

Ханастан ука. А Сивцев, А. Коркин, Г. Павлов, М.В. Ноговицын, Д.Р. Неустроев, В. Белолобский, Д. Басов, В. Ильинов.

таһымнаах күрэхтэһи күүтэра Кулун тутар 13 - 15 күннэригэр Украина Иваново-Франковск куоратыгар эмиз бу сыл төрүөх уолаттарга норуоттар икки ардыларынаагы турнир буолла. Бу турнир үһүс төгүлүн ыгытылар Прикарпатия чулуу ветеран тустууктарынын бириһигэр дээн Аан дойду таһымнаах күрэхтэһи буолар. Барыта 281 эдэр спортсмен Англиятан, Польшаттан, Чехиятан, Молдавиятан, Белоруссиятан, Азербайджантан уонна да атын дойдулартан, Россия регионнарыттан кэлэн кыттыһы ылылар. Манна биһиги уолаттарбыт сылайар дээн билбөккө, элэгинэ тустан үрдүк ситиһиннэһилэр. Ол курдук 42 киһилэр Белолобский Иван - 3 м, Павлов Егор - 3 м, Власов Константин - 5 м, Буолулар. 46 киһилэр Коркин Алексей - 3 м, 50 киһилэр Сивцев Андрей - 3 м, 54 киһилэр Ильинов Василий - 5 м, 58 киһилэр Басов Дьулус - 2 м буоллулар. Эдэр спортсменнар, тустуу дьонуннаах төмтөрүттэн - спортивнай оскуола уораайыттан кынат ылан күрэхтэһэ сылдьар уолаттар, салгыны түмүк күрэхтэһилэригэр айааһааһылар.

латтарга Россия чемпионаты буолла. Манна 42 киһилэр Белолобский Иван - 1, Власов Костя - 5, Павлов Егор - 7 миһтэлэри ылары ситистилэр. Салгыны 46 киһилэр Коркин Алексей - 5 м буолла, 54 киһилэр Сивцев Андрей - 3 м, 58 киһилэр Басов Дьулус - 2 м уонна Ильинов Василий 7 м буоллулар.

Бу күрэхтэһилэргэ уолаттары ЧРОСИО директоры спортивнай үлэһэ солбуулааччы М.В. Ноговицын уонна тренер Д.Р. Неустроев иһдэ сырыттылар. Тустуу тахсыылаахтык барбыгыгар, спортсменнар толору арыллан сыналдьаннаах айантан сылайыкка күрэхтэспиттэригэр иһдэ сылдьыбыт тренердэр уонна оҥолор Чурапчы тустууну сэнээрээччилэригэр махтаналлар. Ол курдук, улуус дьаһалтатыгар, спорт отдельгар, Чурапчы сэлэниһэтин баһылыгар, предпринимателлэргэ Г.Дагданчага, Г.Сивцевкэ чуоллаан махталлара улахан. Ёссө да иннээспин тустуу сайдарыгар, чемпионнар биһиртэн биһир тахсан иһэллэригэр, спорт эйгэтэ көтөҕүгэр үлэлэһэ, өйүү турууг дээн баҕа санааларын тирдэллэр.

Чурапчы эдэр спортсменнара - тустууктар иһтилэр үтүө кыһаларын Чурапчы оҥ спортивнай интернат-оскуолатын үрдүк аатын оройдотон кэлбиттэргэ хайраллаах, иннээспэ чулуу эрэллээх. Эдэр спортсменнар, оҥолорбут өссө да кыайыһылара үксээтин, тренердэр үлэлэһэ тахсыылаах буоллун.

А. ЗАХАРОВ

Чурапчы улуунун спорду сэнээрээччилэргэ бу күннэргэ үөрүүлэрэ, кизин туттууларга үксээтэ. Чурапчытаагы оҥ спортивнай оскуолатын иһтилээччилэргэ, эдэр кэскиллээх тустууктарбыт түөрт улахан көбүөргө кыһрар, Аан дойду, Россия таһымнаах күрэхтэһилэр призера буолан кэллилэр.

Олунньу 27 күнүттэн кулун тутар 1 күнүгэр дылы Благовещенскайга ыгытылыбыт Далымай Восток Федеральнай уокуругун 1992 - 1993 сыллаах уолаттарга сүүһэрдиир чемпионат ыгытылыбыта. Уолаттарбыт оһоо кыттан тустууларын саҥалаабыттар. Күөн көрсүһүү бэрт сыраалаах да буоллар биһиги уолаттарбыт манна кэксэ үчүтэй ситиһиннэһилэр. Ол курдук 42 киһилэр Нежинский Андрей - 1 м, Белолобский Иван - 2 м, Коркин Алексей - 3 м, Варламов Дмитрий - 3 м буоллулар. Салгыны 46 киһилэр Слещев Никита - 3 м, 54 киһилэр Басов Дьулус - 1 м, Ильинов Василий - 2 м ылары ситиһэн бастагы миһтэллэрин ылаттаан бардылар.

Бу күрэхтэһи кэнииттэн уолаттар кулун тутар 5-8 күннэригэр Белоруссия кизин куоратыгар Минскайга ыгытылыбыт үс төгүллээх олимпийскай чемпион А.Медведь норуоттар икки ардыларынаагы турнирыгар кыттыһылар. Улахан таһымнаах көбүөргө 15 государство эдэр бөрөстөрө кыттыһыны ылыгытара. Манна 42 киһилэр Коркин Алексей - 1 м, Павлов Егор - 3 м, Белолобский Иван - 3 м, ылыгылар. 50 киһилэр Сивцев Андрей - 3 м, 58 киһилэр Басов Дьулус 2 м ыланнар Чурапчы тустуутун таһымын көрдөрдүлэр, тренердэрин кэрэхсэбилни ылыгылар.

Салгыны эдэр спортсменнары өссө биһир улахан

кыттыһыны ылыгылар. Манна биһиги уолаттарбыт сылайар дээн билбөккө, элэгинэ тустан үрдүк ситиһиннэһилэр. Ол курдук 42 киһилэр Белолобский Иван - 3 м, Павлов Егор - 3 м, Власов Константин - 5 м, Буолулар. 46 киһилэр Коркин Алексей - 3 м, 50 киһилэр Сивцев Андрей - 3 м, 54 киһилэр Ильинов Василий - 5 м, 58 киһилэр Басов Дьулус - 2 м буоллулар. Эдэр спортсменнар, тустуу дьонуннаах төмтөрүттэн - спортивнай оскуола уораайыттан кынат ылан күрэхтэһэ сылдьар уолаттар, салгыны түмүк күрэхтэһилэригэр айааһааһылар.

Кулун тутар 24-26 күннэригэр Смоленскай куоракка 1992 - 1994 сыл төрүөх уо-

Эдэр тустууктар уһулуччулаах бөрөс А. Медведи кытта.

Санаа үллэстиигэ

УОЛ ОҢОНУ ИИТИИ-ТЫНН БОШУРУОС

Билигин уол оҥону иитиин боштуруоһа хаһаагыталааҥар да күүскэ турар. Биһиги тапталлаах учууталбыт, Россияда тийэй биллэр, патриоттары иитэн таһаарбыт Иван Степанович Захаров иитэн-үөрөтөн үлэһит оҥорбут оҥолору оскуолаҥа үлэһини сылдьытала кэрэхсэбиллээх.

Республикатаагы "Снежный барс" байыаннай-патриотической оонньууларга бараары оҥолору бэлэмнэни сылдьар үлэһиттэри кытта көрсөн кэпсэтиим.

Илья Семенович, үлэһ-хамнаһың туһунан биһигинэр эра.

Оскуолаҥа буулдьанан ыгытыга тренерди-иһи. Мин үлэлээх буоларбар учууталым Иван Степанович оруола улахан, оһон кинээхэ махталым мунгура суох. Хомойуох иһи, кини билигин биһиги ортобугутар суох. Учууталбыт үтүө аатын түһэн биһирбэтэх, албан аатын үйэтиһит киһи дээн биһэ санаалаах үлэһини сылдьабыт. Соторутаагыта улууска киирэн "Защитник Отечества" байыаннай-спортивнай оонньууларга бастаабылыт. Оттон 10-с кылаас үөрэнээччилэ Анто́н Васильев "Бастың хамандьыр" үрдүк аатын ылыгыта.

Антон, эйигин, бастың хамандьыры эрдэлдиһиң! Эн санааҥар хамандьырыга ханнык хаачыстыбалар бар буолуохтаахтарың? - Бастатан туран, хамандьыр лидер буолуохтаах. Ханнык да түгэнигэ киһилии хаачыстыбатын сүтэриг суохтаах.

Оскуолаҥа бүтэрээт да армияҥа баҕа өттүнэн барыаң этэ дуо?

Салгыны үөрэнээхпин баарабын. Оттон наада буоллар, ана Аҕа дойдубутун кэмүскүүр ыгыткэ иһспит буоллаҥа дуо.

"Орленок" кулуупка кырлыгыттар эмиз дьарыктаналлар. Оттон мин санааҥар, кыһык дээн айыллыттан айдарыллыгыттан нарыһ-наагы буолуохтаах. Эн санааҥар?

Билигин оһооһор тустуук кырлыгыттар бааллар. Мин бэйэм тус санааҥар, кэрэ куо уонна тустуук дээн өйдөбүл түрүт утарыта турар. Оһон байыаннай-патриотической дьарыкка

сылдьар кырлыгыттар уол орону өйдүүргэ, сыаналыырга, коллективка сатаан сылдьарга, тулуурдаах, дьулуурдаах буоларга үөрэнэллэр. Идэни да таба талалларыгар туһалаах уонна билигин кэмизэ бэйэни кэмүскүни улахан оруолу оһоньуур.

Салгыны Кузьма Дмитриевичтың улууска ыгытылыбыт волейбол күрэхтэһиитин туһунан биһигинэрэрэригэр көрдөстүм. Кузьма Дмитриевич Тарабукин эмиз Иван Степанович биһир бастың үөрэнээччилэ буолар. Оһон биһиги кэнини уол орону иитиһэ энтузиаст учуутал быһыытынан бизэбит. Сыллата мини-футболу үрдүк таһымна ыһтара атыттарга үтүө холобур буолуон сөп.

Кузьма Дмитриевич, күрэхтэһиһиз хайдах кыттыһыгыт?

Уолаттарбыт үчүтэйдик оонньоотулар. Быйыл 1-кы лигаҥа күрэхтэһэн иһээк миһтэһи ылыгыт.

Быйыл биһиги оскуолабытыгар Ярослав Павлович Солдатов ниирө спордун тренеринэн аһанан үлэһини сылдьар.

Ярослав Павлович, ниирө спордугар оҥолор тоһө сөбүлээн дьарыктаналлар?

10-ча оҥ сылдьар. 9-11-с кылаас оҥолоро дьарыктаналлар. Оҥолор бу саастарыгар сөп түбөһүнэрэн эт-хаан өттүнэн сайдаллар.

Оҥолорунг ханнык күрэхтэһилэргэ кыттыһылар?

Бу соторутаагыта Республика чемпионатыгар күрэхтэһэн кэллэбит. Айсен Тарабукин иһээн, Вана Жирков үһүс миһтэ буоллулар. Бу оҥолор уонна Никита Красильников (9-с кыл) ситиһиннээхтик кыттан, Россия бастагы кыһыскай разрядын нуорматын толордулар.

Бу буолуурдаах, тудуулаах-таһыылаах кэмизэ уол орону иитиһэ, патриотической тыһыһа, сизгээ-туһыһа уһуллура. Чурапчы улуунун Мугудай оскуола атыттарга холобур буолуон.

Аня ТАРАБУКИНА, Мугудай орто оскуолатын 11-с кыл үөрэнээччилэ.

Бүгүңнү балаһаҥа 9-с кылаастар ааҕааччылары кытта санааларын үлэстэллэр. Киһилэр интервьюларын эһиги болҕомтобугуттар таһаарабыт.

ЛИДЕР ДИЭН КИМИЙ?

Общество ханнык баҕарар ичэйкатыгар (дьинэ кэрэгинэ, кылааска, оскуолаҥа, үлэлэһэр сиргэ ода) хайаан да лидер баар буолар. Лидер дээн кимий? Ким хайдах буолуохтааҕый? Бу темаҥа биһиги биһирэ үөрэнэр табаарыстарбыт туох санаалаахтарың билэр сыаллаах кэпсэтибит.

Эһиги санааҥытыгар лидер дээн кимий?

Гаврильев Гоша (9-с кыл): Мин санааҥар, лидер дээн оҥолору барытын түмэр, салайар киһи.

Оконешникова Айта (9-с кыл): Оттон мин санааҥар, лидер кылаас оҥотун барытын көрөр, салайар киһи.

Брызгаева Юлия (9 кыл): Лидер дээн дьону сатаан салайар, бэйэтигэр тардар киһи.

Эһиги санааҥытыгар билигин кэмизэ дьахтар салайара ордук дуу, эбэтэр эр киһи дуу? Уонна тоҕо?

Гоша: Дьахтар салайара ордук буолуо. Тоҕо дьэстээхкэ, кыһы тыла бьдан ыһыһыһааһаах.

Айта: Кырлыгыттар барыга бары олус кыһаһыһаахтык сыһыаннаһабыт.

Юлия: Мин санааҥар, эр киһи салайара ордук. Эр киһи күүстээх санаалаах.

Эһиги санааҥытыгар дьон хайдах киһинээ тэрдьһарый?

Гоша: Киһи биһир тыллаах, эһитин толорор, эрэллээх киһинээ таллар.

Айта: Үтүө санаалаах.

Юлия: Хас биирдий киһи эһитиннээхтээх, дьону кытта сатаан биһир тылы булар киһинээ тэрдьһар.

Кэпсэтин бары кыттыһаахтарыгар махтал. Киһилэр санааларыһан, лидер дээн өйдөөх, кыһахтаах, дьону араарбакка биһир тэһиһ кыһаһаһар киһи эбит. Норуот лидери талар уонна кыһаһи батыһар. Оһон бары лидердэргэ ситиһиннэри уонна бары ааҕааччыларга лидерскэй хаачыстыбалары баҕарабын.

Маруся МАТВЕЕВА, Чурапчы 2-с №-дээх орто оскуолатын 9-с кылааһын үөрэнээччилэ.

БОЛҔОЙУН! БОЛҔОЙУН! БОЛҔОЙУН!

Муус устар 7 күнүгэр улууспутугар 2-с №-дээх Чурапчы орто оскуолатыгар сарсыарда 10 чаастан профориентационнай үлэлэр ыгытылаллар. Наука миһистерствотыттан уонна атын үөрэх тэриһтэлэригэр специалистар кэлэн консультация ыгытаһара, субо-ама биһирээхтэри. Кэлэр, сылдьың, сэрэһиң!

ОРТ 1-2 канал

ОРТ 2-3 канал

СВЕТ 3-4 канал

НВК 4-5 канал

Понедельник, 6 апреля	Вторник, 7 апреля	Среда, 8 апреля	Четверг, 9 апреля	Пятница, 10 апреля	Суббота, 11 апреля	Воскресенье, 12 апреля
05.00 Доброе утро 09.00, 00.40 Новости 09.05 Малахов + 10.20 Модный приговор 11.20 Контрольная закупка 12.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 13.20, 04.30 Детективы 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.20 Хочу знать 15.50 Давай поженимся! 17.00 Федеральный судья 18.20 Т/с "След" 19.10 Жди меня 20.00 Т/с "Жаркий лед" 21.00 Время 21.30 Т/с "Шальной ангел" 22.30 Д/ф "Выжить вопреки" 23.40 Познер 01.00 Гении и злодеи 01.30 Х/ф "Горячие головы" 02.50 Х/ф "Заговорщики"	05.00 Доброе утро 09.00, 23.30 Новости 09.05 Малахов + 10.20 Модный приговор 11.20 Контрольная закупка 12.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 13.20, 04.20 Детективы 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.20 Хочу знать 15.50 Давай поженимся! 17.00 Федеральный судья 18.20 Т/с "След" 19.10 Пусть говорят 20.00 Т/с "Жаркий лед" 21.00 Время 21.30 Т/с "Шальной ангел" 22.30 Д/ф "Клара Румянова. Последние 24 часа" 23.50 Х/ф "Вторжение" 02.00 Х/ф "Смертельная охота" 03.40 Т/с "Пропавшая"	05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости 09.05 Малахов + 10.20 Модный приговор 11.20 Контрольная закупка 12.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 13.20, 04.30 Детективы 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.20 Хочу знать 15.50 Давай поженимся! 17.00 Федеральный судья 18.20 Т/с "След" 19.10 Пусть говорят 20.00 Т/с "Жаркий лед" 21.00 Время 21.30 Т/с "Шальной ангел" 22.30 Судите сами 23.50 Х/ф "Красный дракон" 02.00 Х/ф "Увольнение до полуночи" 04.00 Т/с "Пропавшая"	05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости 09.05 Малахов + 10.20 Модный приговор 11.20 Контрольная закупка 12.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 13.20, 04.30 Детективы 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.20 Хочу знать 15.50 Давай поженимся! 17.00 Федеральный судья 18.20 Т/с "След" 19.10 Пусть говорят 20.00 Т/с "Жаркий лед" 21.00 Время 21.30 Т/с "Шальной ангел" 22.30 Человек и закон 23.50 Х/ф "Идентификация Борг" 02.00 Х/ф "Тде угодно, только не здесь" 03.50 Т/с "Пропавшая"	05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости 09.05 Малахов + 10.20 Модный приговор 11.20 Контрольная закупка 12.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 13.20, 05.30 Детективы 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.20 Хочу знать 15.50 Давай поженимся! 17.00 Федеральный судья 18.20 Т/с "След" 19.10 Пусть говорят 20.00 Поле чудес 21.00 Время 21.30 Большая разница 22.30 Х/ф "Юрьев день" 02.30 Х/ф "Несколько хороших парней" 04.40 Д/ф "Старт №100"	06.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф "Выжить вопреки" 07.20 Илья, Гарри и Лобозав 08.10 Мультфильм 09.00 Слово пастора 09.20 Здоровье 10.10 Смех 10.50 Д/ф "След Табаков. Достижение республик" 12.10 Д/ф "Кого удари молния" 13.20 Юбилей Андрея Дементьева: "Все начинается с любви" 15.10 Х/ф "Без права на ошибку" 16.50 Звезд Радзвиль: "Николай Жданов и смерть" 18.00 Кто хочет стать миллионером? 19.00 Ледниковый период 21.00 Время 22.20 Прометей-перемет 23.00 Что? Где? Когда? 00.20 Х/ф "Тройной форсаж: Токійский драйв" 02.10 Х/ф "Олимпийский борец"	06.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф "Прости нас, первая любовь" 07.40 Армейский магазин 08.20 Мультфильм 09.10 Умницы и умники 10.10 Непутевые заметки 10.30 Пока все дома 11.20 Фазенда 12.10 Х/ф "Спорлото-82" 13.50 Д/ф "Не хочу жениться" 14.50 Х/ф "Доктор Дулиттл" 16.00 Д/ф "Фаминья Боярская" 17.20 Х/ф "Фото моей девушки" 19.00, 22.00 Две звезды 21.00 Время 23.00 Футбол. Чемпионат России. IV тур. ЦСКА - "Локомотив" 01.00 Х/ф "Королев" 03.10 Х/ф "Охотники за привидениями - 2"
05.00 Доброе утро, Россия! 08.55 Х/ф "Любовь как мотив" 10.50, 17.50 Дежурная часть 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести 11.25, 14.20, 17.25, 20.30 Вести-Москва 11.45, 14.40 Т/с "Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона" 16.30 Т/с "Купальни и партнеры" 18.00 Т/с "Однажды будет любовь" 19.00 Т/с "Кармелита. Цыганская страсть" 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Таинственные следствия" 22.50 Мой серебряный шар 23.50 Вестит 00.10 Х/ф "Трек"	05.00 Доброе утро, Россия! 08.55 Д/ф "Под марской шуткой. Милита Богословский" 09.50, 11.55 Т/с "Улицы разбитых фонарей" 10.50 Дежурная часть 11.00, 20.00 Вести 11.25, 14.20, 17.25 Вести 11.45 Мультфильм 13.00 Т/с "Тонка за счастьем" 14.40 Т/с "Марш Турецкого" 15.35 Суд идет 16.30 Т/с "Кулаги и партнеры" 18.00 Т/с "Однажды будет любовь" 19.00 Т/с "Кармелита. Цыганская страсть" 20.30 Вести-Москва 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Таинственные следствия" 22.50 Д/ф "Осторожно! Ген скрининга" 23.50 Вестит 00.10 Х/ф "Выше головы" 02.00 Горячая десятка	05.00 Доброе утро, Россия! 08.55 Д/ф "Пока еще оружие. Александр Александров" 09.50, 11.55 Т/с "Улицы разбитых фонарей" 10.50 Дежурная часть 11.00, 20.00 Вести 11.25, 14.20, 17.25 Вести 11.45 Мультфильм 13.00 Т/с "Тонка за счастьем" 14.40 Т/с "Марш Турецкого" 15.35 Суд идет 16.30 Т/с "Кулаги и партнеры" 18.00 Т/с "Однажды будет любовь" 19.00 Т/с "Кармелита. Цыганская страсть" 20.30 Вести-Москва 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Таинственные следствия" 22.50 Д/ф "Сталинские секреты. Крымский штрафбат" 23.50 Вестит 00.10 Х/ф "Лок-победитель воды"	05.00 Доброе утро, Россия! 08.55 Д/ф "Кошмар дом. Юрий Кузнецов" 09.50, 11.55 Т/с "Улицы разбитых фонарей" 10.50 Дежурная часть 11.00, 20.00 Вести 11.25, 14.20, 17.25 Вести 11.45 Мультфильм 13.00 Т/с "Тонка за счастьем" 14.40 Т/с "Марш Турецкого" 15.35 Суд идет 16.30 Т/с "Кулаги и партнеры" 18.00 Т/с "Однажды будет любовь" 19.00 Т/с "Кармелита. Цыганская страсть" 20.30 Вести-Москва 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Таинственные следствия" 22.50 Д/ф "Анда Ведищева. Где-то на белом свете..." 23.50 Вестит 00.10 Х/ф "Таинственные следствия" 01.25 Х/ф "Адвокат дьявола"	05.00 Доброе утро, Россия! 08.55 Мультфильм 09.05 Мой серебряный шар 10.05, 12.05 Т/с "Улицы разбитых фонарей" 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести 11.25, 14.20, 17.25 Вести-Московская область 11.55 Мультфильм 13.00 Т/с "Тонка за счастьем" 14.40 Т/с "Марш Турецкого" 15.35 Суд идет 16.30 Т/с "Кулаги и партнеры" 17.50 Дежурная часть 18.00 Т/с "Однажды будет любовь" 19.00 Т/с "Кармелита. Цыганская страсть" 20.30 Вести-Москва 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Карное зеркало 23.30 Х/ф "Люблю тебя до смерти" 01.25 Х/ф "Адвокат дьявола"	06.30 Х/ф "713 просят помощи" 06.45 Вся Россия 07.00 Сельский час 07.30 Диалоги о животных 08.00, 11.00, 14.00 Вести 08.10, 11.10 Вести-Московская область 08.20 Военная программа 08.45 Субботник 09.20 Д/ф "Метро" 11.20 Формула власти 11.50 Очевидное - невероятное 12.20 Комната смекалки 13.15 Сенал 14.20 Вести-Москва 14.30 Х/ф "Выстрел в спину" 16.20 Субботний вечер 18.15, 20.45 Х/ф "Первая попытка" 20.00 Вести в субботу 22.45 Х/ф "Место" 00.40 Х/ф "Клетка"	05.30 Х/ф "Инспектор Гай" 06.55 Смоленская область 07.25 Сам себе режиссер 08.15 Утренняя почта 08.50 Х/ф "Блестящий" 11.00, 14.00 Вести 11.10 Неделя в городе 11.50 Городам 12.20 Сто к одному 13.15 Парламентский час 14.20 Вести-Москва 14.30 Дежурная часть 14.50 Честный детектив 15.20 Сметается 17.10 Танцы со звездами 20.00 Вести недели 21.05 Специальный корреспондент 21.35 Х/ф "Маленькие люди" 23.45 Х/ф "Ударная сила" 01.40 Х/ф "Звезды падают на Голливуд"
10.45 Хоккей. КХЛ. Открытый чемпионат России. 12.45, 07.15 Вести-спорт 13.00, 14.15 Зарядка с чемпионом 13.15, 13.55 Мультфильм 13.45 Мастер спорта 14.30 Путь Дракона 15.10 Вести-спорт 15.15 Футбол. Журнал Лиги чемпионов 15.50 Баскетбол. НБА. "Лос-Анджелес Лейкерс" - "Хьюстон" 18.00 Спортивная гимнастика. Чемпионат Европы. Соревнования в отдельных видах 19.05 Летолис спорта 19.35 Футбол. Премьер-лига. "Рубин" - "Москва" 21.30 Баскетбол. Евролига. Женщины. "Финикс 4-х" 23.25 Баскетбол. Чемпионат России. Мастер-старт. 00.30 Хоккей. КХЛ. Открытый чемпионат России. Финал. "Локомотив" - "Ак Барс" 04.05 Баскетбол. Чемпионат России. Мастер-старт. 05.05 Награда спортивной 06.10 Российский теннисный тур 07.25 Рыбалка с Радзвилье	12.00 Страна спортсменов 12.45, 15.00, 19.00, 23.45, 03.05 Вести-спорт 13.00, 14.15 Зарядка с чемпионом 13.15, 13.55 Мультфильм 13.45 Мастер спорта 14.30 Летолис спорта 15.10, 22.40 Неделя спорта 16.15 Баскетбол. НБА. "Денвер" - "Лос-Анджелес Клипперс" 18.25 Спортивная гимнастика. Чемпионат Европы. Соревнования в отдельных видах 19.10 Скоростной участок 19.45 Футбол. Премьер-лига. "Анхор" (Пермь) - ЦСКА 21.40, 03.25 Футбол. Россия 23.55 Баскетбол. Чемпионат России. Мастер-старт. 04.30 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. "Манчестер Юнайтед" (Англия) - "Порту" (Португалия). Прямая трансляция 06.45 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. "Вильярреал" (Испания) - "Арсенал" (Англия) 08.45 Футбол. Обзор Лиги чемпионов 09.35 Баскетбол. Евролига. Женщины. "Финикс 4-х". Финал	11.40 Футбол. Россия 12.45 Вести-спорт 13.00 Зарядка с чемпионом 13.15, 13.55 Мультфильм 13.45 Мастер спорта 14.30 Рыбалка с Радзвилье 14.55 Баскетбол. Чемпионат России. Мастер-старт. Прямая трансляция 16.55 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. "Манчестер Юнайтед" - "Порту" 19.05 Путь Дракона 19.35 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. "Вильярреал" - "Арсенал" 21.35 Скоростной участок 22.05 Футбол. Обзор женской чемпионаты Италии 22.40 Гран-при с Алексеем Поповым 23.35, 04.05, 08.45 Футбол. Обзор Лиги чемпионов 00.30 Хоккей. КХЛ. Открытый чемпионат России. Финал. "Ак Барс" (Казань) - "Локомотив" (Ярославль) 04.30 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. "Ливерпуль" - "Челси" 06.45 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. "Барселона" - "Бавария" 09.35 Профессиональный бокс	10.45 Хоккей. КХЛ. Финал. "Ак Барс" - "Локомотив" 12.45 Вести-спорт 13.00 Зарядка с чемпионом 13.15, 13.55 Мультфильм 13.45 Мастер спорта 14.30 Голоса 14.55 Баскетбол. Чемпионат России. Мастер-старт. 16.45 Гран-при с Алексеем Поповым 17.30 Летолис спорта 18.05 Футбол. Обзор Лиги чемпионов 19.05, 01.50 Тонка отрыва 19.35 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. "Вильярреал" - "Арсенал" 21.35 Футбол. Лига чемпионов. 1/4 финала. "Барселона" - "Бавария" 23.55 Баскетбол. Чемпионат России. "Зенит" - "Локомотив-Белогорье" 02.25 Футбол. Кубок УЕФА. 1/4 финала. "Шарлотт" - "Марсель" 04.40 Футбол. Кубок УЕФА. 1/4 финала. "Лацио" - "Динамо" 06.40 Футбол. Кубок УЕФА. 1/4 финала. "Гамбург" - "Манчестер Сити" 08.40 Обзор Кубка УЕФА 09.55 Баскетбол. Чемпионат России. "Зенит" - "Локомотив-Белогорье"	12.10 Летолис спорта 12.45, 06.40 Вести-спорт 13.00 Зарядка с чемпионом 13.15, 13.55 Мультфильм 13.45 Мастер спорта 14.30 Тонка отрыва 15.10 Футбол. Обзор женской чемпионаты Италии 15.40 Скоростной участок 16.15, 04.45 Футбол. Кубок УЕФА. 1/4 финала. "Вердер" - "Удинезе" 18.20 Футбол. Кубок УЕФА. 1/4 финала. "Лацио" - "Динамо" 20.20 Футбол. Кубок УЕФА. 1/4 финала. "Гамбург" - "Манчестер Сити" 22.15 Рыбалка с Радзвилье 22.30, 04.10 Футбол. Россия. Перед туром 23.15 Футбол. Обзор Кубка УЕФА 00.30 Хоккей. КХЛ. Открытый чемпионат России. Финал. "Локомотив" - "Ак Барс" 04.05 Вести-спорт 06.50 Профессиональный бокс. Миллер Котто против Антонио Маргарито 07.55 Баскетбол. Чемпионат России. Мастер-старт. Мунитон 10.00 Хоккей. КХЛ. Открытый чемпионат России. Финал. "Локомотив" - "Ак Барс"	12.00 Баскетбол. НБА. "Портленд" - "Лос-Анджелес Лейкерс" 15.00 Вести-спорт 15.15 Летолис спорта 15.45 Будет здорово! 16.15 Футбол. Кубок УЕФА. 1/4 финала 18.10 Футбол. Обзор Кубка УЕФА 19.20 Футбол. Россия. Перед туром 19.55 Футбол. Премьер-лига. "Москва" (Москва) - "Спартак" (Москва) 21.55 Футбол. Журнал Лиги чемпионов 22.50 Футбол. Чемпионат Италии. "Лацио" - "Роме". Прямая трансляция 00.55 Баскетбол. Чемпионат России. Мунитон. "Триумф" (Люберцы) - "Спартак" (Санкт-Петербург). Прямая трансляция 02.45 Профессиональный бокс. Марко Антонио Рубио (Мексика) против Эрика Ормелласа (Мексика) 04.25 Футбол. Чемпионат Италии. "Лацио" - "Роме". Прямая трансляция 06.35 Футбол. Чемпионат Италии. "Лацио" - "Роме" 08.30 Баскетбол. Чемпионат России. Мастер-старт. Мунитон	10.30 Баскетбол. НБА. "Чикаго" - "Шарлотт". Прямая трансляция 13.15, 15.00, 19.50, 22.15, 02.00, 06.10 Вести-спорт 13.25 Баскетбол. Чемпионат России. Мунитон. "Триумф" (Люберцы) - "Спартак" (Санкт-Петербург) 15.10, 02.20 Вести-спорт. Местное время 15.15 Страна спортсменов 15.45 Голоса 15.55, 08.40 Футбол. Чемпионат Италии. "Дженова" - "Ювентус" 17.55 Баскетбол. "Локомотив" - "Школьные лиги". Финал. Прямая трансляция 20.00 Баскетбол. НБА. "Чикаго" - "Шарлотт" 22.30 Хоккей. КХЛ. Открытый чемпионат России. Финал. "Ак Барс" (Казань) - "Локомотив" (Ярославль). Прямая трансляция 02.30 Футбол. Премьер-лига. "Анхор" (Пермь) - "Спартак" (Санкт-Петербург) 04.25 Баскетбол. Чемпионат России. Женщины. 1/2 финала 06.20 Баскетбол. "Локомотив" - "Школьные лиги". Финал 08.10 Летолис спорта
6.40 «Реальные мужчины» 7.00 «Новый день» 7.30 ДТРА «Полная звезда»: Родной мой край 18.00 «Саха Сирэ» - Якутия 18.20 «Серебряный Эмил» 18.40 «Серебряный Эмил» 18.45 «Человек Афанасий» 19.30 «Федерация» 20.00 «Улус» программа коридора: Мунитон-Халгас-таары фильм 20.30 «Саха Сирэ» - Якутия 21.00 «Сарыал»: Саха музикаһа дьаһарыттар 21.30 Эпизод свершений: Люди. События. Факты. 21.55 «Кинематер» 22.10 «Саха Сирэ» - Якутия	6.30 «Школа народностей Севера» 7.00 «Новый день» 7.30 ТВ-спорт 18.00 «Саха Сирэ» - Якутия 18.20 «Эрчимтэ» 18.35 «Реальный шаг» 18.55 «Чураһыт саргыта» - гимназия 19.20 «Идунн баба тал» 19.30 «Спортивная республика» 20.00 «Улус» программа коридора: Халгас-таары фильм 20.30 «Саха Сирэ» - Якутия 21.00 «Классика» 21.20 «Кинематер» 21.50 «Золотые ноты» 22.00 «Саха Сирэ» - Якутия	6.40 «Репортер» 7.00 «Новый день» 7.30 «Дневник спортивной» 18.00 «Саха Сирэ» - Якутия 18.20 «Бизнес-формула» 18.40 «Социум» «Новый шаг» 19.30 «Парламентский вестник» 20.00 Программа «Улус» показывать: Демонстрация фильм 20.30 «Саха Сирэ» - Якутия 21.00 «Тыа сирэ»: Кэрэһэ-эсперанс 21.30 «Панорама. Итоги недели» 22.10 «Кинематер» 22.25 «Саха Сирэ» - Якутия 22.40 «Саха Сирэ» - Якутия	6.30 «Таблетка докторов...» 7.00 «Новый день» 7.30 «Дневник спортивной» 17.45 «Каскад» 18.00 «Саха Сирэ» - Якутия 18.20 «Отпуск-мандарин» 18.40 «Норд-мастера» 18.50 «В мире профессий» 19.00 «Промышленность» 20.00 «Улус» программа коридора: Невозможный фильм 20.30 «Саха Сирэ» - Якутия 21.00 «Эксперт» 21.30 «Реальный шаг» 21.50 «Мой добрый сосед» 22.20 «Кинематер» 22.40 «Саха Сирэ» - Якутия	6.05 «Мой шаг на месте» 7.00 «Новый день» 18.00 «Саха Сирэ» - Якутия 18.20 «Новые перспективы» 18.35 «Прессовая» 19.05 «Хороший день» 20.00 «Улус» программа коридора: Сунгар-лаары фильм 20.30 «Саха Сирэ» - Якутия 21.00 «Айа-лукка»: О времени и себе... (Олег Шестинский) 21.30 «Кинематер» 21.45 «Простая история» 22.25 «Саха Сирэ» - Якутия Информационная программа	17.00 «Геша»: Надежда и боль юности: эссе 17.30 «Тарбааһыт» 18.00 «Истинный мир» 19.00 «Якутия: жизнь и мир» 19.30 «Саха Сирэ. Кунтук» 20.00 Информационная программа 20.05 Финал интеллектуальной игры «Время года» 20.50 «Саха Сирэ. Репортаж» 21.05 «Сардаана» 21.35 «Субботний вечер на НВК» 22.35 «Саха Сирэ. Кунтук» Информационная программа	17.00 ДТРА «Полная звезда»: «Желтый» 17.55 «Гумен» 18.20 «Истинный мир» 18.45 «Букет, букет...» 19.15 «Реальный шаг» 19.30 «Якутия. День за днем» 20.05 Финал НВК «Саха» в Москве 20.50 «Саха Сирэ. Репортаж» 21.05 «Сардаана» 21.35 «Субботний вечер на НВК» 22.25 «Якутия. День за днем»

№ 23

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

от 30 марта 2009 г.

О порядке списания задолженности по местным налогам с физических лиц, к которым невозможно применить меры принудительного взыскания

В соответствии со статьей 59 Налогового кодекса Российской Федерации постановляю:

1. Утвердить порядок списания задолженности по местным налогам с физических лиц, к которым невозможно применить меры принудительного взыскания согласно приложению № 1.
2. Налоговым органом по месту налогового учета физического лица ежеквартально не позднее 20 числа месяца, следующего за отчетным кварталом, направлять в администрацию муниципального образования "Чурапчинский улус (район)" сведения о списании задолженности по местным налогам с физических лиц, к которым невозможно применить меры принудительного взыскания по форме согласно приложению № 2.
3. Настоящее постановление вступает в силу с момента официального опубликования.
4. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на заместителя главы МО "Чурапчинский улус (район)" Артамонова П. П.

СИ. ЯКОВЛЕВ,
глава МО "Чурапчинский улус (район)".

ПОРЯДОК

списания задолженности по местным налогам с физических лиц, к которым невозможно применить меры принудительного взыскания

Приложение к постановлению главы МО "Чурапчинский улус (район)" № 23 от 30 марта 2009 г.

1. Настоящий Порядок разработан в целях списания задолженности по местным налогам с физических лиц, к которым невозможно применить меры принудительного взыскания.
2. Списанию подлежат недоимка, пени и штрафы по местным налогам с физических лиц на дату принятия решения о списании задолженности по местным налогам с физических лиц.
3. Решение о списании задолженности по местным налогам с физического лица принимается руководителем налогового органа по месту налогового учета физического лица.
4. Списанию подлежат:
 - 4.1. Задолженность по местным налогам с физических лиц, умерших или объявленных судом умершими, в случае отказа наследников от права на наследство либо отсутствия наследника, в случае неисследования имущества по истечении одного года на основании следующих документов:
 - сведения о государственной регистрации смерти физического лица, выданные органами записи актов гражданского состояния или копии судебного решения об объявлении физического лица умершим, заверенные гербовой печатью;
 - справки налогового органа по месту налогового учета физического лица о суммах задолженности по местным налогам.
 - 4.2. Задолженность по налогу на имущество с физических лиц КБК 18210601030050000110 по земельному налогу КБК 182106040500050000110 (по обязательствам возникшим до 01.01.2006 г.) зачисляемой в улусный бюджет, на основании следующих документов:
 - справки налогового органа по месту налогового учета физического лица о суммах задолженности по местным налогам.
 - 4.3. Задолженность по местным налогам с физических лиц, по которым судебными органами приняты решения об отказе в удовлетворении иска о взыскании задолженности в связи с истечением срока исковой давности на основании следующих документов:
 - копии решения судебного органа;
 - копии требований об уплате налога.

МО Чурапчинский улус (район) Республики Саха (Якутия)

РАСПОРЯЖЕНИЕ

№ 170

от 2 апреля 2009 г.

О проведении месячника охраны труда в муниципальном районе Чурапчинский улус (район)

Во исполнение Распоряжения Правительства РС(Я) от 24 декабря 2008 года № 1353-р «О плане работы Правительства Республики Саха (Якутия) на 2009 год» и в целях усиления работы по дальнейшему сокращению количества несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний, улучшению условий и охраны труда работников Распоряжаюсь:

1. Провести с 1 по 28 апреля 2009 года месячник охраны труда под девизом «Безопасные условия труда – дело каждого».
2. Улусной комиссии по охране труда, разработать и утвердить план мероприятий проведения месячника (Артамонов П.П.) в срок до 4 апреля сего года.
3. Всем организациям, предприятиям и главам МО поселения во время месячника охраны труда совместно с комитетом (комиссией) по охране труда (при отсутствии комиссии по охране труда – формировать по приказу работодателя) провести мероприятия согласно положению о проведении конкурса среди организаций предприятий по обеспечению условий и охраны труда работников под девизом «Безопасные условия труда – дело каждого»:
 - два открытых дверей, семинары, круглые столы и чествовать передовиков производства и ветеранов по информации работников о состоянии условий охраны труда на рабочих местах;
 - анализ выполнения организационно-технических и санитарно-оздоровительных мероприятий соответствующих разделов коллективного договора и соглашения по охране труда и системы управления охраной труда;
 - конкурсы среди подразделений организации по соблюдению требований охраны труда;
 - взаимно перекрестные проверки состояния охраны труда между службами и цехами, отделами;
 - обучения по охране труда работников проверки знаний работников требований охраны труда;
 - дни контроля за соблюдением работниками правил и инструкций по охране труда; - выпуск бюл-

СПОРКА ТАБААРЫСТЫЫ КӨРСҮҮҮ

Иван улуус кээн нэһиликтэрин аҕа саастаах дьонун түмөн табаарыстыы сыһыаны олохтуур, нэһиликтэ чөл олох тарҕатар сыалыах Таатта уонна Чурапчы нэһиликтэрин үтэс буолбут табаарыстыы көрсүһүүлэрэ талыһ-талба хонуулаах, налдыһымаах Ытык Күөл бөһүөлгэр кулун тутар 26 күнүтэр буолан ааста. Барыта спорт аҕас көрүнэр күрэхтэһии буолла. Билини нэһиликтэн 53-55 үөлүс саастаах бэтэрээннэрбит кыахтарын, сатабылларын көрдөрөн күрэх былдьаан кэллилэр. Ол курдук, Чурапчы нэһиликтин хамаандата эстафета, волейболга (дҕахталларга) бастаата, ытыкта Т.Н.Оконешникова 2-с мөстөһүн ылла, саахыммыс У.Б.Седалищев бэйэтэ дуоскагыгар маннайга күөһү таарыста, саахыммыс 4:5, дуобана 4:5 Таатта туһатыгар буолла. Остуол тенниһигэр Чурапчытан П.П.Сивцева дҕахталларга 1 мөстөһүн ылла. Нэһиликтит аатыттан кыттыһыы ылыт ветераннарбыттар улахан махталбытын тиздэбит. Ийиикитин да сыһыта ыттыллар күрэххэ өссө табаарыһаахтык кытта туруохтара дээн эрэлбитин билэрэбит. Чурапчы нэһиликтэ 2007с ыы-

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Учебно-курсовой центр (Гос. лицензия: серия А № 203132)
производит набор на заочные курсы с применением дистанционных технологий по следующим направлениям: Автомеханик Автоэлектрик Бухгалтер-экономист Бухгалтер-кассир Делопроизводитель-архивариус Диспетчер производственно-диспетчерской службы Инспектор по кадрам Мастер по ремонту офисной техники и ПК Мастер по монтажу и ремонту санитарно-технических систем и оборудования Менеджер офиса Менеджер коммерческой фирмы Оператор ПК Продавец-кассир-контролер Повар Социальный работник Специалист общего отдела сельской и поселковой администрации Электромеханик электросвязи Электромеханик по монтажу и ремонту технологического оборудования Электромеханик по ремонту и обслуживанию электрооборудования
Зачисление, занятия, тесты осуществляются без выезда к месту учебы. Срок обучения до 4-х месяцев. По окончании курсов выдается документ установленного образца. За подробной информацией и для заключения договора на обучение обращаться письменно по адресу: 350005 Краснодарский край г. Краснодар, ул. Кореновская 12 «Учебный центр».
Телефон для справок: 8 - (918) - 649 - 26 - 92; 8 - (918) - 637 - 41 - 44.

Пенсия мунньулар чааһыгар усунуос төлүүргэ сайабыллыанньалаахтарга эби быһаары

Бу күнүгэр РФ Пенсионнай фондатын Чурапчы улууһунааҕы управлениытыгар 56-ФЗ №-дээх Федеральная сокуонга олохуран албох бопхууостар киир тураллар. Ону быһааран эппиэттиир Управление кылаабынай эксперт-скациалһа А.А.Дыдаева: "РФ 56-ФЗ Федеральная сокуонутар "О дополнительных взносах на накопительную часть трудовой пенсии и государственной поддержке формирования пенсионных накоплений" сөп түбөһүннөрүн, баҕа өттүнэн хамнастарыттан туттарарга үлэлөөр тэрилтэлэригэр сайабыллыанна суруйбут дьон усунуостарын фондара көһөтөрүөхтэрин сөп. Тэрилтэ үлэһиттэриттэн бу сокуон 5, 7 ыстатыйаларыгар уонна сайабыллыаннаа олохуран хамнастарыттан ый айы тутан Пенсионнай фондара ыттар уонна хас квартал бүтүтү күнүттөн 20 күнү аһарбааа Пенсионнай фонда управлениытыгар, үлэһиттэр испиһиһтэрин ыйан туран, ДСВ-3 формалаах реестр (көһөрбүт пла-тежый поручениытын көпүтүгэр сыһыаннар) адалар. Тэрилтэ үлэһитин ахсаана 100 кыһыттан үөлүс буолуларга, электроннай циф-ровой подпистыаах электроннай форманан туһарар (56-ФЗ 4, 9 ыст.).

Үлэ бөһүөлгө үлэһитин хамнаһыттан баҕа өттүнэн мунньулар чааска усунуос туттарартан аһаастаран түгэнигэр, гражданни кон-ституционнай быраабын кэһи быһыһыттан көрүдүр уонна кэһи-эх административнай ода мизралар туттулуустарын сөп.

Хас бөһүөлүк мунньулар чааска сайабыллыаннааах дьонго бу күнүгэр почтаатан кивитаннарлар ыттыһыһылар. Кивитаннан ханан харчыланаргытын көрөн төлүүххүтүн сөп, ол эбэтэр ый айы, кварталынан, эбэтэр сылта бөһүдэ буолуон сөп.

Сбербанк нигүө мунньулар чааска усунуостарын төлөөбүтүгэр, квартал бүтүтү күнүттөн 20 күнү аһарбааа төлөөбүт туһунан кивитанни көпүтүн Пенсионнай фондара адалан бөһүдүт.

Пенсия мунньулар чааһыгар государство эби көмө харчы төлөөһүнө сыл бүтүгүнэ сылта төһө усунуос киирбиттэн туту-луктаах-минималнай суума-2000 солк. оттон максималнай-12000 солк. (бу суумалар икки ардыларыгар усунуос төһө киирби-титтэн тутулуустаах). Холобур, 5000 солк. усунуос төлөөбүт буолла-хытына, государствотан эмээ 5000 солк., 12000 солк. төлөөтөххүтүнэ государствотан эмээ 12000 солк. көмө харчы счөк-кутутар эби киирэн бөһүд.

РФ Пенсионнай фондатын Чурапчы улууһунааҕы управлениыта.

СИ. ЯКОВЛЕВ,
глава МО Чурапчинский улус (район).

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Күндү ийэбитин, эбэбитин, хос эбэбитин үлэ, тыыл ветеранын **Варвара Васильевна КОЖУРОВАНЫ** муус устар 3 күнүгэр 80 сааскын туолбут үөрүүлээх дьоро кэмнинэн итиктик-истинник эбэрдэлиибит!

Күндү киһибит чугас дьонун, аймактарын, доһотторун тапталларынан күүскэр күүс эбиллэн өссө да үһүн сылларга чэгиэн-чэбдик сылдыаргар бабарарбыт. Ассасбат кыһамнын, субэманан иһин сүһүөхтээх бэйэбит сүүрүлэн эйизээ барыбыт аалпытыттан барба максалбытын тиздэбит!

Кыргыттарын, күтүөттэрин, сиз кийиитин, сизнэрин, хос сизнэрин, бары аймактарын.

xxx

Күндү кэргэммин, күн-күбэй ийэбитин, эйзээс эбэбитин **Мария Петровна МАССАЕВАНЫ** үйэ анардаах үөрүүлээх үбүлүөйүнэн ис сүрэхпититтэн эбэрдэлиибит!

Бабарарбыт күндү киһибитигэр кытаанах доруобуйаны, элбээх үөрүүнү-көтүүнү. Тапталлаах кэргэнин, оболорун, чугас дьонун истин сыһыаннарыгар, сыйаһас санааларыгар үйдэрэн үһүнүк олор дьэн баба санаабытын тиздэбит.

Эбэрдэни кытары кэргэнин Николай, оболорун Маша, Шүра, Оля, күтүөтүн Вася, уолун Гоша, кийиитин Вика, сизин Никола.

xxx

Мырыла нэһилиэтин алаастаарын кийииппитин, санаспыттын **Мария Петровна МАССАЕВАНЫ** үйэ анардаах үбүлүөйүнэн эбэрдэлиибит!

Бабарарбыт эйизээ кытаанах доруобуйаны, үһүн дьоллоох олоһу. Күн сиригэр бары кэрэтэ, үтүөтэ, сырдыга эйизээ ананнын.

Эбэрдэни кытта Массеевтар, Батариннар, Макаровтар, Оканешниковтар, Дьяковскайдар.

xxx

Күндүтүк саныыр коллегабытын, саха тылын уонна литературатын туйгун категориялаах учууталын, РФ үөрэхтээһинин туйгунун **Фекла Николаевна БОЛДОВСКАЯНЫ** 50 сааскын туолбут өрөгөйдөөх үбүлүөйүнэн итиктик-истинник эбэрдэлиибит!

Биһиги үтүө санаабыт мэлдьи араҥаччылыы сырыттын, үөрүү-көтүү үктэллэнэн доруобай буол. Кэргэнин, оболорун, сизин тапталларыгар үйдэрэн чэгиэн-чэбдик сырыт.

Эбэрдэни кытта гимназия педколлектива, профкома.

xxx

Күндү аба туттар убайбытын, эйэбитин, ытыктыыр бас-көс киһибитин, суол оноруугугар олоһун анаабыт Саха АССР уонна Россия бачууттаах суол туттааччытын **Валерий Николаевич ЕВГРАФОВЫ** 65 сааскынан истинник эбэрдэлиибит!

Эн олоххо, үлэҥ сыһыаның, кэргэниң Софья Семеновналыын илээх-эйлээх олоххут биһизээ үтүө холобур буолар. Куруутун биһиги туспутугар кыһамныгыт, субэбит, көмөүт иһин муһура суох максаттабыт. Биһиги дьолбутугар доруобайдык, үһүнүк үөрэ-көтө тапталлаах дьарыккынан-саахыматынан билигин курдук үлүһүө, кыайы-хотуу кынаттана сылдыаргар бабарарбыт.

Эбэрдэни кытта Зинаида, Иван Евграфовтар, оболоро, сиз кийиитин Маша, хос сизин Динарочка, кийиитин Маргарита, күтүөтүн Николай, сизнэрин Ангелина, Дьокуускайтан Каля, Хабаровскайтан Ваня.

МАХТАНАБЫТ

Тапталлаах ийэбитин, эбэбитин **Татьяна Петровна Давыдованы** күн сиригэр сүтэрбит аһылаах күннэрибитигэр культурданын тиздэбит, күүс-көмө, өй-бүл буолбут, тийэх сулуугар атаарсыбыт бар дьоммутугар— **Сылан нэһилиэтин дьаһалтатыгар (банылык И. С. Макаров), ийэбит биһиз үлэлээбит коллективтар—участковай банылыа бары үлэһиттэригэр (кыл. быраас М. И. Дьягилева), орто оскуола коллективтар (дир. А. М. Максимов), детсад үлэһиттэригэр (сэб. Е. П. Сидьева), түөлбөбит алаастаарыгар (сал. Е. С. Максимов), кырдыаастар сэбиэттэригэр (Б. П. Баилиев, К. В. Макарова), 1 кылаас оболорун төрөппүттэригэр (кыл. сал. В. А. Макарова), Иван Николаевич Дружыновка, Андрей Петрович Макаровка, чугас ыалларбытыгар Ноговицыннар, Федоровтар, Анна Дмитриевна Нефедова, аймактарбытыгар Евдокия Иннокентьевна, Николай Николаевич Пермьяковтар, Мария Иннокентьевна Платонова, Александровтар, Дьяковскайдар, Ксения Николаевна Гоголева, убайдарбытыгар Василий, Иван Дьяковскайдар, Сергей Ивановка, Гурий Инатьевка, биһиз үөрэммит доһотторбутугар, табаарыстарбытыгар дьини максалбытын тиздэбит. Барытыгар чэгиэн доруобуйаны, этэннэ буолууну бабарарбыт.**

Оболоро, сизнэри.

БИЛЭРИИЛЭР

Молодежная бөлүөлүккэ уһаайбалаах сага дьээ атыллар. Телефон: 8914-294-90-53.

xxx

1. Налоговая декларациялары огоробун, туттарабын.

2. Сага тэриллэбит ТХПК (кооперативтар) бухгалтерскай учуоттарын огоробун.

Росгосстрах дьизта. Катакинов К. М. Тел: 41-622, 43-251, МТС 231-59-35.

xxx

Миронова Любовь Егоровна аатыгар бэриллэбит А №4033994 аттестат сүһүтүн дьинэ суогунаа аарыллар.

xxx

Дьокуускайга Радиоцентр оройуонутар 2 хостоох ч/б квартира атыллар. Сыаната 1 мөл 300 тыһ солк. Тел: 35-71-22, 8924-663-96-18.

xxx

Чурапчыга "Арчы" үөрэтэр киниз 2009 с. муус устар ыйга маннь курстарга үөрэххэ курсаннары хоскуллар.

Водитель ТС категории "В", токарь, портной, плодощевоид, модистка головных уборов, обувщик, кондитер, оператор ЭВ и ВМ, дизайнер-отделочник. Телефоннар: 41-204, 41-040. Чурапчы с. Ленин уул 35 №-ра.

xxx

"Чурапчысельтехснаб" ААО маһаһыныгар комбинорм (Халтагай), МТЗ, УАЗ, КамАЗ, ГАЗ-53 саппаас чаастара, автофрезилар, моторнай, трансмиссионнай арыллар, о. д. а. атылгы бааллар. Тел: 42-525.

xxx

Чурапчы селиннэтин Артемьев 9 №-дэх "Чурапчыстрой" территориятыгар баар маллар, техникалар чуолкайданалларынан, оһо баар техникалаах, контеинердаах дьон кэлэн суһаллык муус устар 30 күнүгэр дьини ыларыллар. Ыам ыйын 1 күнүттэн ханьык да претензия ытыллыбат.

Телефоннар: 41-619, 41-359.

xxx

Продается двухкомнатная квартира в центре с центральным отоплением. Тел: МТС 2968469.

xxx

Центр досуга семьи "Тускул" с Чурапчы, ул. Коркина 20/1 принимает заказы на проведение любых торжеств—свадеб, юбилеев, корпоративных вечеров и т. д. Тел: 43-078, МТС-292-75-45.

xxx

Вся электрика, гарантийное и послегарантийное обслуживание. Тел: МТС-264-43-96.

xxx

Эргэ системалаах "Урал" мотоцикл корбурзотарын атыллар. Тел: МТС-101-32-38, 41-886.

xxx

Ньидьилигэ дьээ кэргэннэ квартира куортамныыбыт. Тел: 8914-280-30-44.

Күндү күтүөтүт, айахпыт, табаарыспыт Мылдараай бөлүөлүгүн олохтоор **САВВИН Николай Николаевич** соһумардык олохтон туораабытынан адыллыгыр Ульяна Федоровнага, оболоругар Колла, Августара, бары айахтарыгар дьини кутурданын тиздэбит.

Кытаанахтык Максимовтар Носовтар.

ВИЛЮИСК-2009

Эмблема XVIII Спартакиады по национальным видам спорта «Игры Манчаары»

Авторы эскиза: Нисфор Николтеев, дизайнер ООО «Офсет» и Айсен Захаров, ведущий специалист ГУ «Республиканский центр национальных видов спорта имени В. Манчаары». В эмблеме использован герб проводящего Спартакиаду Вилюйского улуса, а также стилизованное изображение народного Героя Василия Манчаары.

Администрация Муниципального образования «Соловьевский наслет» Чурапчинского улуса (района) Республики Саха (Якутия)

РАСПОРЯЖЕНИЕ

№ 17 от 26 марта, 2009 года

О создании Единой комиссии по размещению муниципальных заказов МО «Соловьевский наслет»

В соответствии с Федеральным законом от 21 июля 2005г. №94-ФЗ «О размещении заказов на поставки товаров, выполнение работ, оказание услуг для государственных и муниципальных нужд»:

1. Создать и утвердить состав Единой комиссии по размещению заказов МО «Соловьевский наслет» (Приложение №1).

2. Утвердить Положение о Единой комиссии по размещению заказов МО «Соловьевский наслет» (Приложение №2).

Приложение №1
1. Председатель комиссии – Илларионов Вадим Иванович
2. Секретарь – Николаева Марфа Гаврильевна
3. Члены: Захарова Лия Рафаиловна, Комполдеев Андрей Васильевич, Николаев Михаил Михайлович.

Быраата, Болотоно нэһилиэтин олохтоор **КАРТУЗОВ Николай Сизоевич** ыарахан ыарыалтан олохтон туораабытынан адыллыгыр, биһиз үөрөмүт табаарыспытыгар Ирина Сизоевна Картузовага кутурданын тиздэбит.

Болотоно оскуолатын 1985 с. бүтэрбиттэр Кутурданын тиздэбит:
– Күтүөтэ Николай Сизоевич күн сиригэр барытынан адыллыгыр Мария Нюргустановна Макаровка Чурапчыгааах тыл хаһаайсыбатын управлениеларга биһиз үлэһит коллегалара.

Күндү кэргэниң, адылгыт Болотур нэһилиэтин олохтоор **САВВИН Николай Николаевич** бу дьыл муус устар 2 күнүгэр соһумардык олохтон барытын билэр дьонутар, аймактарыгар, доһотторугар дьини кутурданын тиздэбит.

Кэргэниң, уола Кола кыһына Августа, күтүөтэ Саша. Кутурданын тиздэбит:
– Күндү бырааһыт, убайыт Николай Николаевич олохтон туораабытынан кэргэниң кийииппиттэр, санаспыттар Ульяна Федоровнага, оболоругар бырааһыттар Колла, балтыбытыгар Августага, күтүөтүгэр Сашага биһиз төрөбүттэр, убайа Дмитрий Михайлович Саввин, кыһыт дьээ кэргэнтэр.

– Күндүтүк саныыр күтүөтүт Николай Николаевич күн сиригэр барытынан кэргэниң адыллыгыр Ульяна Федоровнага, уолугар бырааһыттар Колла, кыһыттар Августага, күтүөтүгэр Сашага Мылдараайыттан Федотовтар, Дьокуускайтан күтүөтэ Константин Яковлев.

Редактор - директор: А.А. ЗАХАРОВ.
Редактор - директор соһуулааччы, сурук уонна культура отдела – Г.И. ПОЛУСКИНА.
Эппиттир секретарь, быраап отдела – О.В. ЖИРКОВА.
Политика, экономика, спорт, тыл хаһаайсыбатын отдела – А.М. СЛЕПЦОВ.
Үөрэх, доруобуйа харыстабылын отдела – А.М. АДАМОВА.
Бичат, оҕо-аймах отдела – Н.Н. ГАВРИЛЬЕВА.
Верстальщик – Э.И. ХОМУС.
Корректор – В.Н. ПЕТРОВА.
Бачээтэччи – Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Төрийн таһаараччылар: СР Правительствота, Чурапчы улуутун "Сага олох" редакция-издательскай холбоһук государственной учреждения. Маассабай информация сродстваларынуулан РФ Сохуоннарын тутуууну контуруулуур уонна регистрациалы-ур РФ бачээт СР региональной управлениелар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрациалыт нүмэрэ – ПИ №19-0423.

АДЫРЫСЫТ: 678670, Чурапчы сал., Карл Маркс уул, 26 "а". Телефоннарбыт: редактор – 41-332, отделлар – 41-265, 41-358. E-mail: sagoaloh@mail.ru

Бачээтэ саһаас: № 40-41 (9968-9969) Тираж 2225. Хаһмат сыаната: 10 солк.

Сага олох

Автор сурутар итилер саһаас редакция позициялар маһын сеп түбүгэр буолалар. Суруула итилер чакылар кэрэмэстэригэр илгэтиһини автор тус бэйэ оҕар.